

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-57>

УДК 330.3:658.1

БОЙКО Руслан

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-4044-0217>e-mail: rboy@ukr.net

ОРІЄНТИРИ НАРОЩЕННЯ ОБСЯГІВ ТА ЕФЕКТИВІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ

У дослідженні у фокусі уваги перебувають питання ефективної державної інвестиційної політики, орієнтованої на збільшення обсягів залучення та ефективізацію використання інвестицій. Метою статті визначено обґрунтування орієнтирів нарощення обсягів та ефективізації використання інвестиційних ресурсів у регіональній економіці в умовах війни. З'ясовано, що дієва й адаптивна до сучасної динамічної реальності інвестиційна політика регіону повинна бути націлена на мінімізацію ризиків і загроз, котрі формують негативні чинники інвестиційного середовища, та максимізацію позитивних ефектів, які забезпечують привабливість і безпечність регіону для інвестора. Врахування при цьому потенціалу розвитку регіону є критично важливим, адже дозволяє визначити цілісну і послідовну стратегію, спрямовану на економічне та соціальне зростання, зміцнення безпекоспроможності і стійкості територій в умовах новітніх викликів. Такий підхід відповідає концепції імпаکت-інвестування. Доведено, що врахування потенціалу розвитку регіону є критично важливим при формуванні проактивної регіональної інвестиційної політики, адже це дозволяє визначити цілісну і послідовну стратегію, спрямовану на економічне та соціальне зростання, зміцнення безпекоспроможності і стійкості територій в умовах новітніх викликів. Вказано на стратегічні рішення, практична апробація яких дозволить покращити інвестиційне середовище регіону.

Ключові слова: регіон, регіональна політика, регіональний розвиток, інвестиції, інвестиційні процеси, інвестиційна діяльність, капітальні інвестиції, обсяги та структура інвестування.

BOIKO Ruslan

Lviv University of Trade and Economics

GUIDELINES FOR INCREASE VOLUME AND EFFICIENCY OF USE OF INVESTMENT RESOURCES IN THE REGIONAL ECONOMY IN THE CONDITIONS OF WAR

The research focuses on the issues of effective state investment policy, focused on increasing the volume of investment and making the use of investments more efficient. The purpose of the article is to substantiate the guidelines for increasing volumes and making the use of investment resources more efficient in the regional economy in war conditions. It was found that effective and adaptive to modern dynamic reality investment policy of the region should be aimed at minimizing risks and threats that form negative factors of the investment environment, and maximizing positive effects that ensure the attractiveness and safety of the region for investors. At the same time, taking into account the development potential of the region is critically important, because it allows defining a coherent and consistent strategy aimed at economic and social growth, strengthening the security and stability of the territories in the face of the latest challenges. This approach corresponds to the concept of impact investing. Strategic solutions are indicated, the practical approbation of which will improve the investment environment of the region. The possibilities of investment development of the region are shown, as well as its threats are identified, among which the need to overcome and eliminate such threats to the further development of investment processes in the region is emphasized. These are: the prolongation of the war and the aggravation of security challenges; demographic crisis, depopulation of territories, loss of human capital; tinization and withdrawal of capital from the country; high level of external migration activity of business; loss of basic components of innovative and technological potential; strengthening of structural and spatial disparities, sectoral and sectoral disintegration; socio-political uncertainty, preservation of institutional instability.

Key words: region, regional policy, regional development, investment, investment processes, investment activity, capital investment, volume and structure of investment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Дієва й адаптивна до сучасної динамічної реальності інвестиційна політика регіону в умовах та середовищі повномасштабної війни повинна бути націлена на мінімізацію ризиків і загроз, котрі формують негативні чинники інвестиційного середовища, та максимізацію позитивних ефектів, які забезпечують привабливість і безпечність регіону для інвестора. Врахування при цьому потенціалу розвитку регіону є критично важливим, адже дозволяє визначити цілісну і послідовну стратегію, спрямовану на економічне та соціальне зростання, зміцнення безпекоспроможності і стійкості територій в умовах новітніх викликів. Такий підхід відповідає концепції імпакт-інвестування.

Зазначене актуалізує завдання обґрунтування орієнтирів нарощення обсягів та ефективізації використання інвестиційних ресурсів у регіональній економіці в умовах війни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Концепційні, а також теоретико-методичні й прикладні положення регіональної інвестиційної політики викладені в результатах досліджень таких науковців, як Васильців Т. Г., Бойко Р. В., Залунін В. Ф., Ковтун Н., Криклива М. О., Лупак Р. Л., Мороз О. С., Нестерова С. В., Різник Д. В., Стецюк П. А., Чумаченко М. Г., Шупа Л. та ін.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Разом зі тим, специфіка складного середовища повномасштабної війни обумовлює потребу в обґрунтуванні принципово нових рішень в системі регіональної політики відносно покращення інвестиційного середовища та забезпечення збільшення обсягів і більш ефективного використання інвестиційних ресурсів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування орієнтирів нарощення обсягів та ефективізації використання інвестиційних ресурсів у регіональній економіці в умовах війни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для забезпечення потреб української армії вкрай важливим аспектом сьогодні є будівництво підприємств ВПК, які спеціалізуються на виробництві військової техніки, зброї та іншого військового обладнання. Якщо першочерговим завданням стабілізації країни та регіонів має стати підвищення обороноспроможності держави, то такі підприємства повинні з'явитися саме на заході України за фінансової підтримки уряду. Варто зауважити, що у Львівській області функціонує низка підприємств ВПК, однак у воєнний час держава повинна активніше підтримувати цих суб'єктів господарювання і сприяти нарощуванню їх потужності. Мова йде передусім про Львівський державний завод «ЛЮРТА», Львівський бронетанковий завод, Львівський державний авіаційно-ремонтний завод, Державне науково-дослідне підприємство «Конекс», Львівський науково-дослідний радіотехнічний інститут. Важливим кроком є також розроблення додаткових *регіональних програм підтримки підприємств*, що виробляють товари військового призначення.

Попри те, що Львівщина є одним із найбільш конкурентоспроможних та перспективних регіонів країни, існує необхідність трансформування фокусу промислової політики області з галузевого вектору на територіальний задля створення нового іміджу Львівщини загалом та окремих її громад як територій сприятливого інвестиційного середовища, високої конкурентоздатності, інноваційних технологій, економічної свободи та добробуту. Більше того, в умовах воєнного часу акценти зміщуються, як вже зазначалось, у бік розвитку ВПК та супутніх індустрій, пов'язаних із кібербезпекою, логістичними мережами, протезуванням та реабілітацією військових. З цього випливає, що цільовим орієнтиром у ході імплементації структурної трансформації реального сектору економіки (зокрема промисловості) регіону є так звана *нова індустріалізація*.

Така модель об'єднує елементи реіндустріалізації та неоіндустріалізації, перевагами яких є диверсифікація промислового сектору, забезпечення високого рівня імпортозаміщення та формування конкурентоспроможного експорту. Крім того, нова індустріалізація як сучасна регіональна економічна політика вимагає селективних (вибіркових) підходів до впливу влади та органів місцевого самоврядування на трансформацію промислової і технологічної бази, адже недостатньо ефективне використання промислово-технологічного потенціалу регіону веде до зростання імпортозалежності, зниження інвестиційної активності, неадекватного реагування на приріст внутрішнього попиту. Покращення ситуації вимагає гнучких актуальних механізмів трансформації регіональної промислової політики, наприклад ресурсами економічної мобільності бізнесу, шляхом створення індустріальних парків та розбудови кластерів для залучення інвестицій у реальний сектор.

Відповідно до Закону України «Про індустріальні парки» в Україні створено *єдиний реєстр індустріальних парків* для надання представникам бізнесу, керуючим суб'єктам, учасникам індустріальних парків та іншим зацікавленим сторонам необхідної державної підтримки. Згідно з державним реєстром станом на початок 2023 року у Львівській області було зареєстровано 10 індустріальних парків у різних секторах економіки, а на початок 2024 року їх кількість зросла до 15, що складає майже 17 % усіх вітчизняних парків.

Практично усі індустріальні парки в країні, у тому числі у Львівській агломерації, мають труднощі зі залученням резидентів-учасників. Саме цим пояснюється мала кількість реально діючих парків (4 з 15 у регіоні).

Основним завданням будівництва індустріальних парків як спеціальних промислових територій Львівської області є створення сприятливого середовища для залучення прямих інвестицій у регіон та стимулювання зростання місцевої і регіональної економіки. Задекларовані у відповідних концепціях завдання та цілі функціонування парків мають досягатись завдяки:

(1) розбудові інфраструктури (будівництва доріг, систем водопостачання, електромереж, інтернет-зв'язку та інших необхідних комунікацій);

(2) високому рівню обслуговування (доступу до інфраструктури, яка відповідає потребам бізнесу, послугам з підтримки підприємств, доступу до логістичних і технічних ресурсів, а також сприянню у взаємодії між підприємствами та владою);

(3) впровадженню податкових пільг або канікул (повне звільнення від податків на землю і нерухоме майно);

(4) застосуванню ресурсощадних технологій.

У результаті іноземні та вітчизняні інвестори отримують полегшений доступ до оснащених і підготовлених для промислового використання ділянок із необхідною інженерно-технічною інфраструктурою, що дозволяє звести до мінімуму витрати на організацію високотехнологічних виробництв на території Львівської області. Загалом, створення і повноцінне функціонування індустріальних парків у регіоні дасть можливість суттєво підвищити його конкурентоспроможність у залученні та освоєнні інвестицій, а також дозволить імплементувати ключові засади політики нової індустріалізації.

Підтримка індустріальних парків важлива також із позиції створення нових робочих місць як ще одного чинника посилення інвестиційної привабливості окремих громад та регіону в цілому. Однак серед багатьох переваг та очікуваних перспектив існує суттєва інституціональна прогалина, котра гальмує розвиток спеціальних промислових територій в Україні. Мова йде про практичне застосування передбачених законодавством податкових пільг для ініціаторів та учасників індустріальних парків. Так, пільгове забезпечення може містити елементи допомоги, яка надається підприємствам з боку держави. І хоча програми державної допомоги дають змогу пропонувати суб'єктам господарювання, які реалізують інвестиційні проекти, конкретний перелік пільг та розмір допомоги за рахунок коштів місцевих бюджетів впродовж визначеного періоду часу, проте на сьогоднішній день не узгоджено жодної такої програми з Антимонопольним комітетом України для ініціаторів створення (підприємств), керівництва компаній та учасників промислових парків за рахунок місцевих бюджетів.

Іншими словами, попри передбачені законодавством стимули, практична можливість їх використання поки обмежена, оскільки місцева влада не має механізму реалізації цих стимулів. Це означає, що інституціональна складова забезпечення інвестиційної політики держави та регіонів має бути переглянута.

Ще одним важливим завданням удосконалення інвестиційного середовища Львівської області у фокусі стабілізації економіки є *підвищення економічної свободи*. Звичайно, це питання в першу чергу розглядається і вирішується на загальнодержавному рівні шляхом оптимізації податкової системи і протидії тінізації економіки. Експерти вважають, що податкова система, збудована на стабільному податковому законодавстві, є головною детермінантою формування сприятливого інвестиційного клімату країни та привабливості її регіонів. Тому спрощення або зменшення податкового навантаження на бізнес (особливо на малий та середній) має безпосередній вплив на розвиток підприємництва та інвестиційну активність. На регіональному рівні можуть бути застосовані не менш дієві заходи, зокрема зменшення бюрократичних перешкод, пов'язаних із адмініструванням і тривалістю процедур, необхідних для отримання дозволів на здійснення тієї чи іншої господарської діяльності. І нарешті ще одним кроком на шляху підвищення економічної свободи у Львівському регіоні має стати заохочення іноземних інновацій через створення системи стимулів для розвитку технологічних стартапів та інноваційних проєктів. Окрім, прямих методів впливу на рівень економічної свободи, варто також розглядати опосередковані заходи, пов'язані із розширенням зовнішньоторговельних відносин регіону. Мова йде передусім про більш активну участь у міжнародних торговельних угодах та інтенсифікацію експортно-імпорتنих операцій для збільшення ринків збуту української продукції. Реалізація перелічених заходів сприятиме залученню інвестицій, економічному поступу та підвищенню добробуту населення регіону.

У контексті *пovoєнної відбудови* економіки Львівської області головним завданням, на думку автора, має стати визначення *структурних пріоритетів інвестування*. Це означає чітку ідентифікацію пріоритетних напрямів розвитку економіки регіону та забезпечення умов для залучення інвестиційних ресурсів у ці сфери. Внутрішні та зовнішні інвестори повинні мати чітке розуміння того, які галузі економіки є пріоритетними для регіону та які заходи приймаються для підтримки їх розвитку. Однією із пропозицій щодо посилення організаційно-інституційної підтримки пріоритезації секторів економіки відповідно до специфіки регіону та викликів воєнного часу є необхідність розроблення *регіональної бази інвестиційних проєктів* (на прикладі Львівської області), орієнтованих на те, щоб у перспективі змістити структуру економіки регіону шляхом зменшення частки традиційних (сировинно-орієнтованих) галузей промисловості (металургія, хімічна промисловість, енергетика) і збільшення частки галузей, які продукують конкурентоспроможну продукцію з високим рівнем доданої вартості. На центральному рівні у 2024 році було створено Єдиний портфель публічних інвестиційних проєктів на 2025 рік, схвалений новоствореною Стратегічною інвестиційною радою. Відбір інвестиційних проєктів, які отримають фінансування з державного бюджету, здійснювався на основі низки критеріїв, серед яких найпершим було визначено стратегічну актуальність проєктів. Подібний підхід доцільно застосувати при створенні пропонованої вище регіональної бази інвестиційних проєктів, яка була б передусім корисною для зовнішніх та внутрішніх інвесторів.

Відновлення пріоритетних *базових галузей* економіки Львівської області, як складова системи забезпечення інвестиційної привабливості регіону, передбачає посилення підтримки секторів високих

технологій (*high-tech*), які активно розвиваються в межах Індустрії 5.0, а також галузей з високим експортним потенціалом або суттєвим впливом на регіональну і національну економіку. Серед таких галузей варто відзначити комп'ютерну індустрію і сфери, пов'язані зі штучним інтелектом, виробництво техніки, електронну промисловість, авіаційний сектор, ВПК, альтернативну енергетику, сільське господарство і переробку аграрної продукції, розвиток інфраструктури тощо. Ключову роль у поширенні прогресивних технологій у регіоні та країні загалом відіграє потужний Львівський ІТ Кластер, який у 2023 році приєднався до Глобального договору ООН (UN Global Compact) – найбільшої у світі спільноти відповідальних бізнесів. Це, безумовно, створює позитивний інвестиційний імідж Львівської області та підкріплює її статус регіонального полюса зростання.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Втілення нової інвестиційної політики в умовах просторової дезінтегрованості і численних криз в Україні слід починати зі зміцнення безпеки і обороноздатності, а саме через розвиток інвестування у *military-tech* стартапи та будівництво підприємств ВПК. На регіональному рівні з метою успішного залучення та функціонування у Львівській області інвестиційних проєктів варто розширити мережу консультативно-дорадчих органів для вирішення проблемних питань інвесторів у процесі їхньої діяльності, а також для налагодження співробітництва центральних органів влади та органів місцевого самоврядування у забезпеченні належних умов функціонування бізнесу. Важливим кроком визначено також розроблення додаткових регіональних програм підтримки підприємств, що виробляють товари військового призначення.

В умовах воєнного часу акценти зміщуються у бік розвитку ВПК та супутніх індустрій. З цього випливає, що цільовим орієнтиром у ході імплементації структурної трансформації реального сектору економіки (зокрема промисловості) Львівської області має стати так звана нова індустріалізація. Це, між тим, передбачає розширення мережі індустріальних парків та розбудову відповідної інфраструктури.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері стосуються формування та апробації методики композиційного аналізування розвитку інвестиційних процесів у регіоні.

Література

1. Бойко Р. В. Облік і аудит інвестицій (на прикладі підприємств молокопереробної промисловості Західного регіону України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.06.04/ Львів, 2005. 19 с.
2. Залунін В. Ф., Левчинський Д. Л. Теоретичні і методичні основи управління інвестиційним процесом у будівництві. *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка*. 2013. Вип. 3(40). С. 31–35.
3. Ковтун Н. Теоретичні засади інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності: співвідношення основних понять та категорій. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2008. № 101. С. 25-29.
4. Криклива М. О. Методи оцінки ефективності інвестицій в сучасних умовах ведення бізнесу. *Молодий вчений*. 2019. № 1 (65). С. 216-218.
5. Мороз О. С. Розвиток інвестиційної діяльності в Україні в умовах економічної кризи 2020 року. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 46-50.
6. Нестерова С. В. Методи оцінки ефективності інвестицій: сутність та характеристики. *Економіка і суспільство*. 2018. № 19. С. 1105-1110.
7. Різник Д. В. Інвестиційна діяльність в Україні після повномасштабного вторгнення в Україну. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. С. 2524-2572.
8. Стецюк П. А., Корсаков Д. О. Методичні особливості аналізу альтернативних інвестиційних проєктів. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 4 (30). С. 14-21.
9. Уразалієв Р. М., Васильців Т. Г. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21 (2). С. 153-158.
10. Хопчан В. М. Проблема методології аналізу інвестиційних рішень та визначення критеріїв ефективності інвестицій. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6002>.
11. Boiko R., Martsenyuk R., Protsykevych A. Assessment of the investment environment of the region and policy instruments for the implementation of its investment potential in wartime. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. № 10, 5. P. 390.
12. Dmytryk O., Vasylytsiv T., Mulska O., Lupak R., Kuniyska-Iliash M., Dubyna M. Financial and economic security and development of priority sectors of the national economy ukraine: casual nexus empirical. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2024. № 4(57). P. 301-316.
13. Lupak R., Miziuk B., Zaychenko V., Kuniyska-Iliash M., Vasylytsiv T. Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics*. 2022. № 8(1). P. 70–88.

14. Rushchyshyn N., Mulska O., Nikolchuk Yu., Rushchyshyn M., Vasylytsiv T. The impact of banking sector development on economic growth: Comparative analysis of Ukraine and some EU countries. *Investment Management and Financial Innovations*. 2021. № 18(2). P. 193-208.

15. Shtets T., Lupak R., Vasylytsiv T. [General aspects of state policy for the digital transformation of the national economy](#). *International Independent Scientific Journal*. 2020. Вип. 20-2. С. 14-19.

16. Vasylytsiv T. H., Lupak R. L. [Strategic priorities of state structural policy of import substitution in Ukraine](#). *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 52-60.

References

1. Boyko R. V. Accounting and audit of investments (on the example of enterprises of the milk processing industry of the Western region of Ukraine). Lviv, 2005. 19 p.
2. Zalunin, V. F., Levchynskyi, D. L. (2013). Theoretical and methodical foundations of investment process management in construction. *Scientific Bulletin of Uzhgorod University: Series: Economics*. Iss. 3(40). pp. 31–35.
3. Kovtun, N. (2008). Theoretical foundations of the investment process and investment activity: correlation of basic concepts and categories. *Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University. Series: Economy*. no. 101. pp. 25-29.
4. Kryklyva, M. O. (2019). Methods of assessing the effectiveness of investments in modern business conditions. *A young scientist*. no. 1 (65). pp. 216-218.
5. Moroz, O. S. (2020). Development of investment activity in Ukraine in the conditions of the economic crisis of 2020. *Economic space*. no. 154. pp. 46-50.
6. Nesterova, S. V. (2018). Methods of evaluating the effectiveness of investments: essence and characteristics. *Economy and society*. no. 19. pp. 1105-1110.
7. Riznyk, D. V. (2023). Investment activity in Ukraine after the full-scale invasion of Ukraine. *Economy and society*. no. 48. pp. 2524-2572.
8. Stetsyuk, P. A., Korsakov, D. O. (2019). Methodological features of the analysis of alternative investment projects. *Economy. Management. Business*. no. 4 (30). pp. 14-21.
9. Urazaliyev, R. M., Vasylytsiv, T. G. (2011). Generalization of the conceptual foundations of economic security of the enterprise. *Scientific bulletin of NLTU of Ukraine*. Issue 21 (2). pp. 153-158.
10. Hopchan, V. M. (2017). The problem of the methodology of analysis of investment decisions and the determination of investment efficiency criteria. *Efficient economy*. no. 12. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6002>.
11. Boiko, R., Martsenyuk, R., Protsykevych, A. (2024). Assessment of the investment environment of the region and policy instruments for the implementation of its investment potential in wartime. *Baltic Journal of Economic Studies*. no. 10, 5. pp. 390.
12. Dmytryk, O., Vasylytsiv, T., Mulska, O., Lupak, R., Kunitska-Iliash, M., Dubyna, M. (2024). Financial and economic security and development of priority sectors of the national economy Ukraine: casual nexus empirical. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. no. 4(57). pp. 301-316.
13. Lupak, R., Mizyuk, B., Zaychenko, V., Kunitska-Iliash, M., Vasylytsiv, T. (2022). Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics*. no. 8(1). pp. 70–88.
14. Rushchyshyn, N., Mulska, O., Nikolchuk, Yu., Rushchyshyn, M., Vasylytsiv, T. (2021). The impact of banking sector development on economic growth: Comparative analysis of Ukraine and some EU countries. *Investment Management and Financial Innovations*. no. 18(2). pp. 193-208.
15. Shtets, T., Lupak, R., Vasylytsiv, T. (2020). [General aspects of state policy for the digital transformation of the national economy](#). *International Independent Scientific Journal*. Vol. 20-2. pp. 14-19.
16. Vasylytsiv, T. H., Lupak, R. L. (2016). [Strategic priorities of state structural policy of import substitution in Ukraine](#). *Actual Problems of Economics*. no. 1. pp. 52-60.